

De Stemming van 12 juni 2016

Weer zien we geen verschuivingen van politieke voorkeur. We maken een heel stabiele periode mee. Ten opzichte van 8 weken geleden is geen enkele partij meer dan 1 zetel verschoven. Ten opzichte van 1 kwartaal geleden is geen enkele partij meer dan 2 zetels verschoven. Alleen bij een ingrijpende politieke gebeurtenis waarbij het imago van een of meer politici ingrijpend veranderd verwacht ik in de komende paar maanden verschuivingen. Dat zou ook het geval kunnen zijn rondom de verkiezing van een lijsttrekker bij de PvdA.

zetels	TK2012	05-06 2016	12-06 2016	Versch in 1 wk
VVD	41	24	24	
PvdA	38	8	8	
PVV	15	37	37	
SP	15	15	15	
CDA	13	17	17	
D66	12	13	13	
ChristenUnie	5	6	6	
GroenLinks	4	16	16	
SGP	3	3	3	
Partij voor de Dieren	2	4	4	
50PLUS	2	5	5	
DENK		2	2	
Totaal	150	150	150	
VVD+PvdA	79	32	32	
VVD+CDA+D66+PvdA	104	62	62	
VVD+CDA+D66+GroenLinks	70	70	70	
VVD+CDA+D66+SP	81	69	69	
VVD+CDA+SP+GroenLinks	73	72	72	

Wij herhalen 2 vragen uit het onderzoek 21minuten.nl van 10 jaar geleden. Allereerst de vraag over welke onderwerpen men zich het meeste zorgen maakt. Bij 2 onderwerpen zien we een duidelijke stijging om 10 jaar: "Gezondheidszorg" is van 29% naar 41% gestegen en staat daarmee ruim op de 1e plaats. "Integratie" steeg van 28% naar 37% en staat daarmee op de 2e plaats.

Drie onderwerpen zijn in die 10 jaar duidelijk gedaald: "Kosten van levensonderhoud" daalde van 31% naar 22%. "Bereidheid inzet voor anderen" daalde van 22% naar 12%. "Onderwijs" daalde van 20% naar 12%.

Het verschil in beantwoording afgezet naar de partij die men nu stemt is het interessants om te bekijken vanuit de rangorde van de 17 onderwerpen. Dan zien we duidelijk de verschillen in prioriteiten tussen de kiezers van de verschillende partijen. "Integratie" staat nummer 1 bij PVV- en VVD-kiezers. "Gezondheidszorg" staat nummer 1 bij CDA-, SP-kiezers en 50PLUS-kiezers. "Kloof tussen arm en rijk" staat nummer 1 bij PvdA-, D66- en GroenLinks-kiezers. (En vrijwel onderaan bij VVD-kiezers).

We zien dat "Criminaliteit" hoog staat bij de kiezers van VVD, PVV, CDA en 50PLUS en laag bij kiezers van PvdA, SP en GroenLinks. "Terrorisme" staat hoog op de lijst bij kiezers van PVV, VVD en CDA en duidelijk lager bij de kiezers van de andere partijen..

Over welke onderwerpen maakt u zich het meeste zorgen voor uw land (max. 3 noemen)*

percentage eens / rangorde	Base	Stemt nu							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnks	50PLUS
Gezondheidszorg	41%	2	3	1	3	2	1	6	1
Integratie	37%	1	1	3	2	4	7	4	10
Bejaarden en gehandicaptenzorg	27%	4	8	2	7	5	5	7	4
Criminaliteit	25%	3	2	4	6	10	11	13	2
Kloof tussen arm en rijk	25%	8	16	8	1	1	2	1	7
Kosten levensonderhoud	22%	6	7	10	10	7	4	15	3
Functioneren overheid	20%	7	4	6	13	14	6	9	5
Terrorisme	19%	5	5	7	12	13	13	10	12
Sociale Zekerheid	16%	9	15	9	8	3	3	8	8
Bereidheid inzet voor anderen	12%	16	6	5	5	6	9	5	11
Onderwijs	12%	14	12	11	9	11	12	3	14
Werkeloosheid	11%	10	11	15	11	12	8	11	9
Milieu	11%	11	13	12	4	8	10	2	13
Woonruimte	7%	12	10	17	14	9	14	14	6
Economische groei	5%	13	9	13	15	15	15	17	17
Innovatie	2%	15	17	14	16	16	16	12	15
Infrastructuur	1%	17	14	16	17	17	17	16	16

*) vraag is afkomstig uit onderzoek 21minuten.nl (2006 -2007)

Ook de volgende vraag is afkomstig uit het onderzoek 21minuten.nl van 10 jaar geleden. Wat men belangrijk vindt voor de samenleving. "Verbod op discriminatie" en "Vrijheid van godsdienst" zijn resp. 10% en 13% gedaald. "Vrijheid van meningsuiting" is 9% gestegen. "Rechtsbescherming" en "Scheiding van kerk en staat" is 7% gestegen.

Bij "Waarborgen van vrijheid" zien we het grootste verschil tussen kiezers van PVV, VVD, CDA en D66 en de overige kiezers.

Vindt belangrijk voor onze samenleving *)

% '(zeer) belangrijk / rangorde	Base	Stemt nu							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnks	50PLUS
Vrijheid	98%	2	2	3	3	2	2	2	1
Waarborgen van veiligheid	97%	1	1	1	1	9	6	8	4
Vrijheid van meningsuiting	95%	3	5	4	5	10	7	10	7
Rechtsbescherming	94%	4	4	2	2	1	1	1	3
Gelijkheid voor de wet	92%	5	3	8	7	7	3	3	2
Gelijke kansen	87%	8	6	6	4	6	5	5	5
Privacy	84%	6	10	10	11	11	8	11	8
Scheiding van kerk en staat	82%	7	7	12	6	8	11	9	11
Solidariteit	80%	9	11	9	9	3	4	4	6
Beschermen van minderheden	71%	11	12	7	10	4	9	6	9
Vrijheid van godsdienst	71%	10	9	5	12	12	12	12	12
Verbod op discriminatie	70%	12	8	11	8	5	10	7	10